

HISTORIE ASOCIACE UNIVERZIT TŘETÍHO VĚKU

Na území České republiky bylo přibližně od 80. let 20. století realizováno seniorské vzdělávání v rámci Klubu aktivního stáří (KLAS) a Československého červeného kříže, který zakládal Akademie třetího věku. Právě z Akademií třetího věku postupně začaly vznikat Univerzity třetího věku, které byly již samostatně organizovány na veřejných vysokých školách bez asistence Československého červeného kříže.

Sekce akademií a univerzit třetího věku při Československém červeném kříži zajišťovala koordinaci a výměnu zkušeností mezi jednotlivými pracovišti. Posléze, když univerzity třetího věku začínaly fungovat samostatně v rámci vysokých škol, neexistovala pro ně žádná organizace či sdružení, kde by mohla probíhat diskuse týkající se seniorského vzdělávání na vysokých školách. To byl tedy impuls, proč vznikla Asociace univerzit třetího věku.

Na počest dvacetiletého výročí první univerzity třetího věku v Toulouse byl vyhlášen rok 1993 jako *Evropský rok starších lidí a solidarity mezi generacemi*. Přípravy v našich zemích se ujali PhDr. Zdeněk Palán, CSc., ředitel odboru vzdělávání dospělých MŠMT a PhDr. Hana Frýdová, vedoucí Konzultačního a informačního centra pro vzdělávací aktivity třetího věku při MŠMT ČR, bývalá pracovnice Matematicko-fyzikální fakulty UK.

V rámci příprav na *Evropský rok* proběhla na jaře 1992 na MŠMT gremiální porada o koncepci U3V v České republice pod vedením prvního náměstka ministra, Prof. RNDr. Libora Pátého, CSc. z Matematicko-fyzikální fakulty UK. Mezi jejími závěry bylo svolat pořadatele U3V, iniciovat vznik dalších U3V, navázat spolupráci se zahraničními U3V a mezinárodními organizacemi U3V, zřídit Konzultační a informační centrum pro vzdělávací aktivity třetího věku při odboru vzdělávání dospělých a iniciovat úsilí odborníků zabývajících se teoretickou a výzkumnou činností v této oblasti tak, aby se vzdělávání dospělých třetího věku stalo uznávanou součástí celoživotního vzdělávání.

V únoru 1992 vydal odbor vzdělávání dospělých první číslo informačního zpravodaje „Universita třetího věku“ s těmito články: Co je to charta práv a svobod starších osob, Lidská kreativita a stáří (PhDr. RNDr. Helena Haškovcová, CSc.), Univerzity 3V – Akademie 3V – Kluby aktivního stáří, co to je a co není (PhDr. Hana Frýdová), Co jsou U3V (PhDr. Anna Pospíšilová), Přehled možností studia U3V na VŠ v ČR, Informace o mezinárodním sdružení AIUTA a evropském svazu EURAG. Podrobnější nabídka kurzů U3V na sedmi vysokých školách v Praze pak byla zveřejněna v Lidových novinách a v Lidové demokracii. Jménem MŠMT proto svolali Prof. Dr. J. Pacák, DrSc., prorektor UK Praha a Prof. Ing. K. Velda, CSc., prorektor Vysoké školy zemědělské (nyní ČZU) schůzku všech pořadatelů a zájemců o pořádání U3V. Z textu pozvánky na den 24. 2. 1993 na MŠMT citujeme: „na poslední poradě zástupců vysokých škol k problematice U3V dne 9. 12. 1992 zazněl názor, že by bylo velmi užitečné vytvořit orgán (např. českou asociaci U3V), který by se mohl stát členem Mezinárodního sdružení universit třetího věku AIUTA“. Tato únorová schůzka se pak stala přímým impulsem k založení Asociace U3V v ČR.

Ustavující shromáždění Asociace univerzit třetího věku se konalo dne 9. 6. 1993 v Praze. Přítomno bylo celkem 36 zástupců vysokých škol a fakult. Schůzi řídil na základě pověření přípravným výborem PhDr. Zdeněk Palán, zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Schůzi předsedal Prof. Ing. Karel Velda, CSc., prorektor Vysoké školy zemědělské.

Asociace na prvním zasedání zvolila výbor ve složení Prof. Ing. Karel Velda, CSc., Prof. MUDr. RNDr. Jaroslav Slípka, DrSc., Prof. RNDr. Josef Pacák, DrSc., Doc. PhDr. Ota

Říha, CSc., PhDr. Zdeněk Palán, Doc. Josef Vinař a PhDr. Hana Frýdová. Funkcí předsedy byl pověřen Prof. Ing. Karel Velda, CSc.. Revizní komise byla ve složení Prof. Ing. Stanislav Jireš, DrSc., Doc. PhDr. Anna Petřková, CSc. a Doc. PhDr. Lumír Dokoupil, CSc. Na prvním zasedání byly schváleny Stanovy AU3V, byl pověřen výbor, aby zahájil jednání o členství v AUITA (Mezinárodní organizaci univerzit třetího věku). Funkci sekretariátu převzal odbor 34 Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.

Mezi zakládající členy AU3V (abecedně řazeno dle prezenční listiny z ustavujícího valného shromáždění) patří Masarykova univerzita v Brně, Vysoká škola veterinární a farmaceutická v Brně, Vysoké učení technické v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci, Vysoká škola báňská Ostrava, České vysoké učení technické v Praze, Vysoká škola strojní Liberec (nyní Technická univerzita Liberec), Vysoká škola chemicko technologická Pardubice, VŠP Hradec Králové, Ostravská univerzita v Ostravě, Slezská univerzita v Opavě, Jihočeská univerzita České Budějovice, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Západočeská univerzita Plzeň, Vysoká škola umělecko průmyslová Praha, Akademie múzických umění Praha, Vysoká škola ekonomická Praha, Vysoká škola zemědělská Praha (nyní Česká zemědělská univerzita), Vysoká škola chemicko technologická Praha, Univerzita Karlova v Praze a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Asociace univerzit třetího věku vznikla jako nevýdělečná zájmová organizace, která si kladla za cíl iniciovat a podporovat zakládání univerzit třetího věku na vysokých školách v České republice, dále organizovat setkání a pracovní semináře zainteresovaných škol a fakult za účelem výměny poznatků a zkušeností. Mezi další cíle patřilo koordinování činnosti U3V v rámci ČR v rámci jednotlivých vysokoškolských středisek a vzájemné výměny informací o činnosti, dále jejich propagace v hromadných sdělovacích prostředcích. Cílem bylo i navazování styků s obdobnými organizacemi na mezinárodní úrovni a ucházení se o členství v nich. AU3V si kladla za cíl vytvářet předpoklady pro mezigenerační dialog s cílem posílit solidaritu generací. Neopomenutelná snaha byla i legislativní iniciativa týkající se seniorského vzdělávání.

V roce 1993 se stala AU3V členem AUITA (Mezinárodní asociace univerzit třetího věku), v roce 1994 potom členem sdružení EFOS (Evropská federace studentů seniorů). Za Českou republiku byla zvolena do předsednictva sdružení EFOS Prof. PhDr. RNDr. Helena Haškovcová, CSc. Od roku 1995 udržuje Asociace těsné kontakty s Centrálou pro všeobecné další vědecké vzdělávání univerzity v Ulmu (ZAWiW), vedenou akademickou ředitelkou paní Carmen Stadelhofer. Tato Centrála byla jednou z prvních institucí, které si uvědomily význam nových komunikačních technologií pro seniorské vzdělávání. Rozběhla se řada evropských projektů využívajících možnosti internetu a vznikly mezinárodní sítě spojující organizátory i účastníky seniorského vzdělávání. Na těchto projektech se podílejí i vysoké školy z České republiky, Asociace uspořádala několik akcí pro ZAWiW a také pro EFOS. Asociace také každoročně organizuje odborné semináře a konference, jichž se účastní zástupci z evropských zemí, zejména z Německa, Španělska, Finska, Polska, Maďarska a Slovenska. Asociace rovněž vysílala své zástupce do orgánů EU – do komise expertů pro přípravu kritérií hodnocení celoživotního vzdělávání (2000 – 2002) a na konferenci o vzdělávání seniorů v Evropském parlamentu (2010).

Vraťme se ale k činnosti české Asociace univerzit třetího věku. V roce 1996 byl zvolen do funkce předsedy Asociace Prof. MUDr. Radomír Čihák, DrSc. a v roce 1999 Doc. RNDr. Martin Šolc, CSc. Kromě poskytnutí fóra pro výměnu zkušeností bylo snahou Asociace také získat finanční podporu pro vzdělávání seniorů od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). První projekt byl podán již v roce 1994. Projekt nesl název Rozvoj, podpora a koordinace činnosti univerzit třetího

věku na vysokých školách ČR. Finanční prostředky byly žádány na rozvoj, podporu a koordinaci činnosti U3V ČR, na vytvoření a provoz informačních systémů U3V ČR a na podporu vědecké a odborné činnosti učitelů a fakult VŠ ČR zaměřené na otázky vysokoškolského celoživotního vzdělávání.

Významný obrat nastal při příležitosti Mezinárodního roku seniorů 1999. Ustavena byla vládní komise složená ze zástupců ministerstev zdravotnictví, sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy a dále organizací věnujících se otázkám života seniorů. Komise připravila půdu pro vznik „Národního programu přípravy na stárnutí“ a mimo jiné i pro rozsáhlejší státní podporu seniorského vzdělávání z prostředků MPSV s tím, že pro státní rozpočet je lepší, když „senioři sedí v posluchárnách než v čekárnách u lékaře“. Tato podpora, udělená prvně v roce 2002, byla v následujících letech realizována v rámci rozvojových projektů MŠMT, které jsou podle metodiky AU3V děleny mezi jednotlivé členy Asociace.

